

HATÁSTANULMÁNY

II. rész

**EFOP-1.2.7-16-2016-00006 azonosító számú
„Gyermekvédelmi szakellátásban, javítóintézetekben
elhelyezettek önálló életkezdési feltételeinek javítása”
„Életre való program” című pályázat**

Tevékenység időtartama: 2023.01.01-2023.06.30

Készítette: Tóth Balázs

Szociálpolitikus, egyetemi oktató, szociális munkás, tréner

Tartalomjegyzék:

Hatástanulmány (I. rész) összefoglalása.....	3
Hatástanulmány (II. rész) célja.....	4
Kutatás típusa, módszere, alapsokaság jellemzői.....	4
Eredmények értékelése.....	6
Konkluzió.....	20
SWOT analízis.....	21
Melléklet.....	22

Hatástanulmány (I. rész) összefoglalása:

Az EFOP-1.2.7-16-2016-00006 azonosító számú pályázat keretében olyan gyermekek vettek részt, akik a Vas Megyei Gyermekvédelmi Központ, Általános Iskola és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat intézményrendszerében nevelkednek és szükséges volt számukra olyan tematikus programok megvalósítása (például: társas kapcsolatok erősítése, közösségfejlesztés, természetes és mesterséges támaszok tudatosítása és fejlesztése, életvezetési tanácsadás, pozitív érték- és normarendszer kialakítása, társadalmi integráció elősegítése, önismeret fejlesztése, mentálhigiénés tanácsadás, szabadidő produktív eltöltési lehetőségeinek kialakítása etc.) annak érdekében, hogy növekedjenek a sikeres társadalmi beilleszkedéshez az esélyeik, fejlődjön az önismeretük, valamint védetté váljanak a káros kortárs csoport hatásokkal szemben, a jövőképüket pedig a stabilitás, a strukturált, motivált céltudatosság jellemezze.

A fenti célok elérése érdekében 2022.03.15 és 2022.06.30. közötti időszakban elkészült a pályázat megvalósítását érékelő hatástanulmány I. része. Ebben a dokumentumban 5 intézményben élő, mindösszesen 141 fő (nemek szerint 76 fő fiú, 65 fő lány) 12-20 év közötti korosztályba tartozó gyermek és fiatal került lekérdezésre. A hatástanulmányban a pályázatban résztvevők szubjektív véleményét kérdeztük meg, elsődlegesen a tematikus foglalkozásokkal kapcsolatos elégedettségéről, az alábbi ismérveket figyelembe véve:

- a célcsoport szocio-demográfiai jellemzőinek bemutatása
- a foglalkozások megszervezésével, információnyújtással való elégedettség vizsgálata
- a foglalkozások szakmai tartalmával, időtartamával, hasznosságával kapcsolatos elégedettség vizsgálata
- a foglalkozások innovatív elemeivel kapcsolatos elégedettség vizsgálata

Az elemzett ismérvek főként a megtartott tematikus csoportfoglalkozások alapvető jellemzőire, szakmai tartalmára, személyi és tárgyi összetételére vonatkoztak. A kapott eredmények nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a projektben résztvevő szakemberek és fiatalok visszacsatolást kapjanak a megvalósított pályázat hatékonyságáról. Ez egyrészt jelentette a megfelelő kiválasztást, azaz a fiatalok (összesen 141 fő) átgondolt, szakmailag megalapozott beválasztási kritériumok alapján történt bevonását a pályázatba, valamint a megvalósító szakemberek/előadók részéről olyan tematikus programelemek kidolgozását, amelyeket megfelelő innovatív személyi és technikai feltételek mellett a célcsoport tagjai, azaz a hallgatóság integrálni voltak képesek. A kapott adatok a hatástanulmány I. részében azt mutatták, hogy a célcsoport kiválasztása adekvátan történt, összességében pedig hatékonyak értékelték a résztvevők a megtartott foglalkozásokat és programelemeket.

A levont következtetések összegzése (támogató és visszahúzó projekthatások):

- külső és belső intézményi helyszínek megválasztása átgondolást igényel, be kell vonni a célcsoport tagjait a helyszínek kiválasztásába,
- a célcsoport tagjai számára az előzetes információnyújtás során részletesebb tartalmú információkat szükséges nyújtani az egyes foglalkozások jellegéről,

tartalmáról annak érdekében, hogy a kíváncsiság, a részvételi motiváció fenntartható legyen,

- a foglalkozások időtartamának megválasztása fontos szempont, figyelemmel kell lenni az érintett generációk személyiségének sajátosságaira. A gyakorlatban 20-25 perces előadás blokkok tolerálhatóak leginkább,
- a foglalkozások innovatívak voltak, a résztvevők többsége számára új és hasznos ismereteket, tudásszint bővülést jelentettek,
- hangsúlyt kell fektetni az előadások integrálhatóságának elősegítésére a célcsoport tagjai számára. Ez a gyakorlatban az előadások jól érthetőségét, könnyedségét jelenti az előadói nyelvezet tudatos megválasztásával a célcsoport igényeinek megfelelően, az elméleti és gyakorlati főként játékos feladatok optimális megválasztását a frontális előadások helyett és a kérdések/dilemmák megválaszolásának lehetőségét is, akár a foglalkozások után közvetlenül, akár a későbbiekben anonim módon,
- az előadók személyiségének, kongruens tulajdonságainak nagyfokú szerepe van abban, hogy az érintett generációk, különösen a gyermekvédelem rendszerében élők befogadják őket. Az előadók személyének megválasztása kiemelt szempont a célcsoport tagjai számára, mivel igényt mutatnak szubjektív élményeken alapuló, a hétköznapi életből vett problémák feldolgozására is.

Hatástanulmány (II. rész) célja:

A jelenlegi hatástanulmány célja kettős. Egyrészt a megvalósított tematikus csoportfoglalkozások hatásosságát kívánja elemezni, azaz olyan egyéni, szubjektív elemekre helyezi a hangsúlyt, melyek kifejezetten a csoportfoglalkozásoknak az egyénre gyakorolt hatásaival foglalkozik. Főként azt szeretnénk látni a kapott eredményekből, hogy a programokon részt vett fiatalok személyiségére, egyéni motivációira milyen változást, hatást gyakoroltak az egyes előadások témakörei és az előadók. Visszajelzést szeretnénk kapni azokról a tényezőkről, jellemzőkről, melyek támogató erőként hatottak a résztvevő fiatalokra és azokról is melyek visszahúzó erők voltak és kevésbé járultak hozzá a társadalmi integrációjukhoz. Másodsorban a mikroszintű egyéni jellemzőkön túlmenően makro szinten, szakmai szempontból értékelve a megvalósított pályázatot, SWOT analízissel szeretnénk feltárni azokat a pozitív potenciálokat és kudarokat, melyek segíthetnek abban, hogy a szociális munka módszereit, a szociális szakemberek skilljeit hatékonyabban lehessen alkalmazni a gyermekvédelemi ellátás területén.

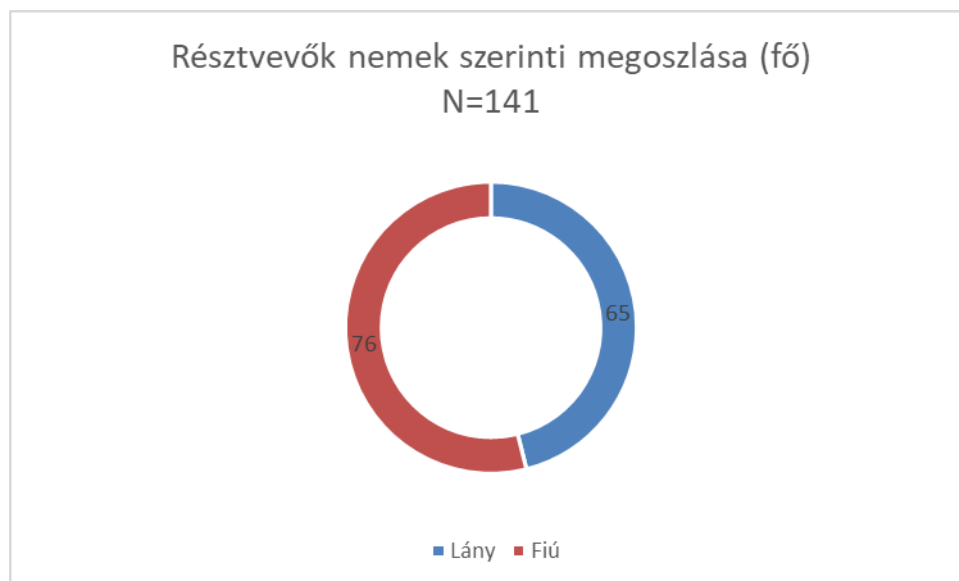
Kutatás típusa, módszere, alapsokaság jellemzői:

A hatásvizsgálat II. részének adatelemzéséhez, hasonlóan a hatástanulmány I. részéhez, szintén empirikus kutatási módszert alkalmaztunk. A minta elemszáma relatíve alacsony (N=141) ezért Likert-skála segítségével történő lekérdezésre esett a választás. A kérdőíves lekérdezést elvetettük, mivel egy nyitott vagy zárt kérdéseket tartalmazó kérdőív pontos kitöltése időigényes lett volna a célcsoport számára, felnőtt személy jelenlétét igényelte volna, így a válaszadó anonimitása is sérülékenyebb, valamint a hosszabb kitöltési idő miatt magasabb arányú kitöltési hibára lehetett volna

számítani az érdektelenség, felületesség és kapkodás miatt. A kérdőíves lekérdezés további veszélye, hogy az eldöntendő kérdések válaszaiból nem lehetséges szélesebb körű következtetéseket levonni, a nyitott kérdéseknél pedig a rövid terjedelmű válaszok esetén válhat feldolgozhatatlanná a kapott eredmény.

Ezzel szemben a skálázó kérdések előnye, hogy külső segítség nélkül, nagyon rövid idő alatt ki tudják tölteni a fiatalok. További előny, hogy a válaszok feldolgozása könnyebb, azonban a Likert skála hátránya, hogy van benne semleges válaszlehetőség is (elégedett is meg nem is) azaz a válaszadó nem határolja el magát egyik irányba sem. A jelen hatásvizsgálatban, hasonlóan a vizsgálat I. részéhez a semleges válaszadási lehetőséget úgy kezeltük, hogy ebben az esetben a válaszadó nem fejez ki egyértelmű elégedettséget a feltett kérdéssel, állítással kapcsolatban.

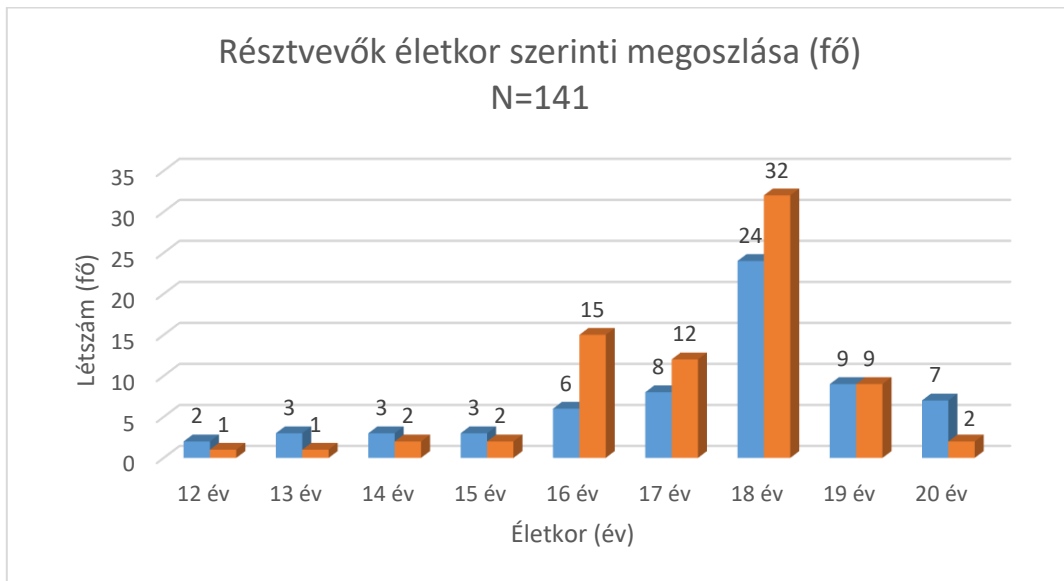
A Likert skálát tartalmazó kérdőívet mindösszesen 141 fő pályázatban részt vett (N=141) fiatal töltötte ki. A lekérdezés időtartama 2023. március és április hónapokban történt, a jelen hatásvizsgálat elkészítésére 2023. április-június közötti hónapokban került sor. Az adatok Microsoft Excel táblázatkezelő programban kerültek rögzítésre és feldolgozásra, abszolút gyakoriság számítás segítségével. A hatásvizsgálat elemszámát 65 fő lány és 76 fő fiú alkotta.

1. ábra: Résztvevők nemek szerinti megoszlása (fő)
(Saját szerkesztésű ábra)

Az életkort tekintve 12 éves és 20 éves életkor közötti a résztvevők megoszlása. Legnagyobb arányban a 18 évesek szerepelnek a mintában, őket követik a 16 évesek, majd a 17 évesek és a 19 évesek. Mivel a megvalósított pályázat alapvető célja volt az önálló életkezdés fejlesztése, ezért a fejlesztő programokba a pályázat megkezdésekor olyan gyermekvédelemben élő fiatalok kerültek beválasztásra, akik a pályázat lezárását követően érik el a nagykorúságot. A hatástanulmány II. részében az eredményértékeléshez minden korosztály válaszai nagymértékben hozzájárulnak, azonban az idősebb korosztályoknak kiemelt szerepe van abban, hogy a szubjektív visszajelzéseik alapján a fiatalabb korosztályok számára a jövőben olyan tematikus csoportfoglalkozások, pályázatok kerüljenek megvalósításra, melyek célzottan

képesek válaszokat adni a generációk közötti problémákra, valamint a kortárs csoportokban tapasztalható kihívásokra a hatékony társadalmi beilleszkedés és érett felnőtté válás tekintetében.

2. ábra: Résztevők életkor szerinti megoszlása (fő)

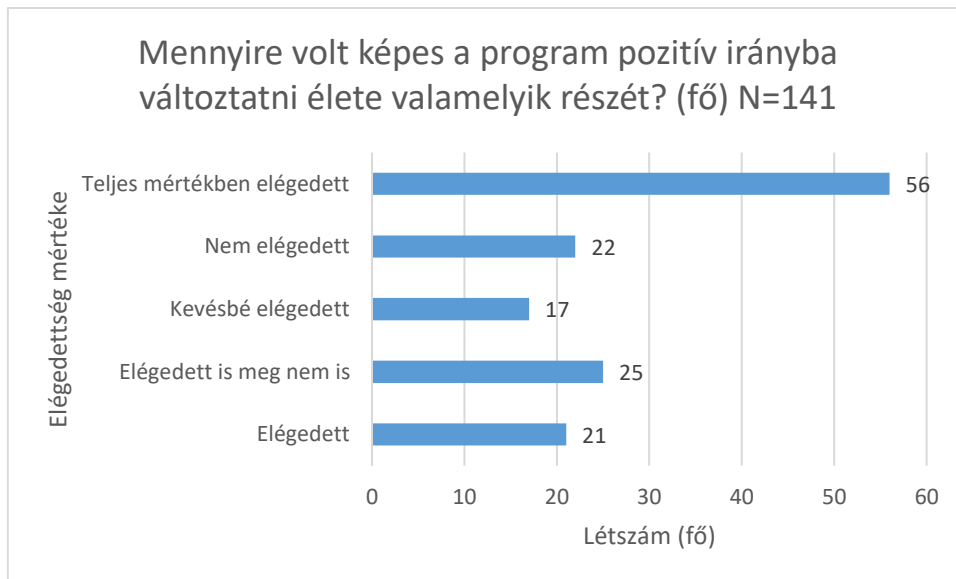
(Saját szerkesztésű ábra)

A hatásvizsgálatban összesen 5 gyermekvédelmi intézményben élők válasza kerültek feldolgozásra. A válaszadók részt vettek a pályázat megvalósítási szakaszában a tematikus programokon. A hatásvizsgálatba azon fiatalok nem kerültek be, akik a hatásvizsgálat készítésének időpontjában már kikerültek a gyermekvédelmi rendszerből és után követésük, lekérdezésük nem volt megoldható.

Eredmények értékelése:

A jelen hatástanulmány II. részében, mint korábban említettük, nem az előzetes szervezéssel, információközlés milyenségével, valamint az előadásokkal és az előadókkal kapcsolatos hatásokat szeretnénk mérni, hanem a megvalósított gyakorlati és elméleti feladatok hatásosságát, azaz milyen változásokat voltak képesek indukálni a résztvevőben a tematikus, célzottan neki szóló feladatok.

Elsődlegesen arra kérdeztünk rá, hogy okozott-e bárminemű pozitív irányú változást a pályázatban megvalósított program a célcsoport tagjainak körében. Ezt azért fontos tudni, mert szükség van olyan őszinte feedback-re, szakmai kritikára, amit a fiatalok, név nélkül, anonim módon jelezhetnek vissza a kitöltött kérdőíveken. A 3. számú ábráról leolvasható, hogy a résztvevők több, mint fele, azaz 77 fő esetében pozitív irányú elmozdulások történtek az élete valamely területén a megvalósított programok hatására. 25 fő nem tudta egyértelműen eldönteni, hogy tapasztalt-e pozitív irányú elmozdulást, vagy sem, 17 fő csak kismértékű elmozdulást érzékelt, 22 főnél pedig nem következett be egyéni, pozitív változás.

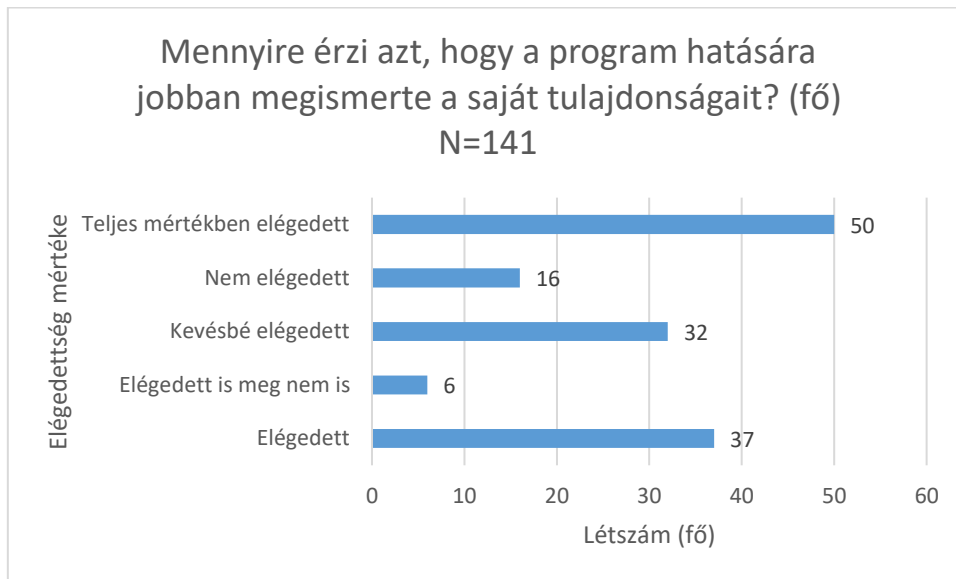

*3. ábra: Pozitív irányú változással való elégedettség vizsgálata (fő)
(Saját szerkesztésű ábra)*

Mivel a lezajlott programok célzottan a gyermekvédelemben élő fiatalok számára kerültek összeállításra, akiknek a problémáik feltételezhetően más természetűek a családban felnövő fiatalokhoz képest, ezért a célcsoport 55 százalékánál tapasztalt pozitív irányú elmozdulás optimálisnak és jónak tekinthető, hiszen a résztvevők körében minden második fiatalnál képes volt pozitív hatást elérni a program. A hatástanulmány I. részében a 7. ábrán látható a résztvevők elégedettsége azzal kapcsolatban, hogy a programokat hasznosnak találták-e vagy sem. Hasonló eredményeket kaptunk a hasznosság megítélésével kapcsolatban is, hiszen 56 fő volt teljes mértékben elégedett és 30 fő volt elégedett a hasznossággal. Ez azt jelentette, hogy a célcsoport tagjainak 61 százaléka találta hasznosnak a programot. (Hatástanulmány I. rész. 10. oldal)

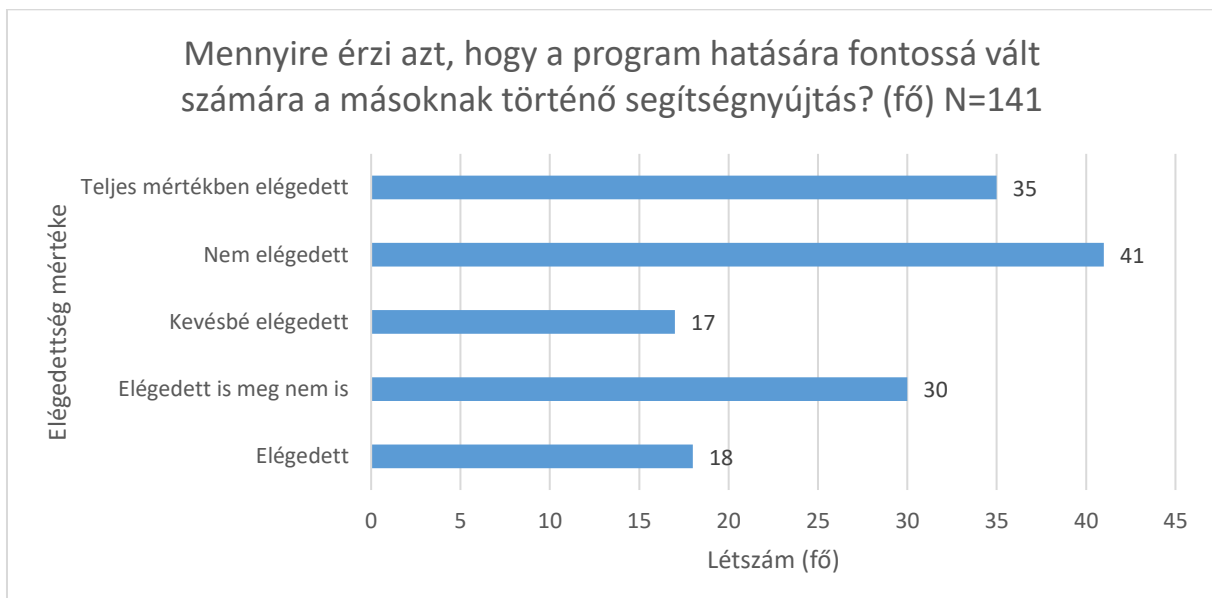
A következő kérdés arra vonatkozott, hogy a résztvevő a programok hatására mennyire volt képes jobban megismerni a saját tulajdonságait. Ez önismeret szempontjából különösen fontos, hiszen tapasztalatok alapján az Y és Z generáció tagjai számára is szükséges az önismeret fejlesztése, különösen akkor, ha valamilyen deviáns magatartásformával találják szembe magukat a kortárs csoportban, vagy konfliktusokba kerülnek és fejleszteniük kell a saját coping megküzdési stratégiáikat. A 4. ábrán ábrázoltuk az eredményeket, melyekből az látszik, hogy összesen 87 fő nyilatkozott úgy, hogy a programok hatására jobban megismerte a saját személyiségét, azaz valamely tulajdonságait. 6 fő nem tudott az elégedettségéről egyértelműen nyilatkozni, 32 fő volt kevésbé elégedett, 16 fő pedig nem érezte úgy, hogy fejlődött volna az önismerete. Összességében a lekérdezés időpontjában a minta 61,7 százaléka nyilatkozott egyértelműen úgy, hogy a tematikus programokon történő részvétel hatására jobban megismerte a saját tulajdonságait, amely nyilvánvalóan az önismeret területén előrelépést jelentett számára, megismerte a személyisége határait, korlátait, ugyanakkor azokat a pozitív tulajdonságait is, melyek

továbbfejleszthetők, segítve ezzel a társadalmi integrációt, mikroszinten a családba, kortárs csoportba, iskolai közösségbe történő beilleszkedést és a problémamegoldást is.

4. ábra: A saját tulajdonságok megismerésére vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)
(Saját szerkesztésű ábra)

A résztvevők körében rákérdeztünk arra az altruista tulajdonságra, hogy milyen mértékben fontos számukra az, hogy a programokon történő részvételük hatására a másokon történő segítségnyújtás felé fordulnak, azaz megvalósítják a szolidaritást, mint szociálpolitikai értékeket a másokon történő segítségnyújtás által.

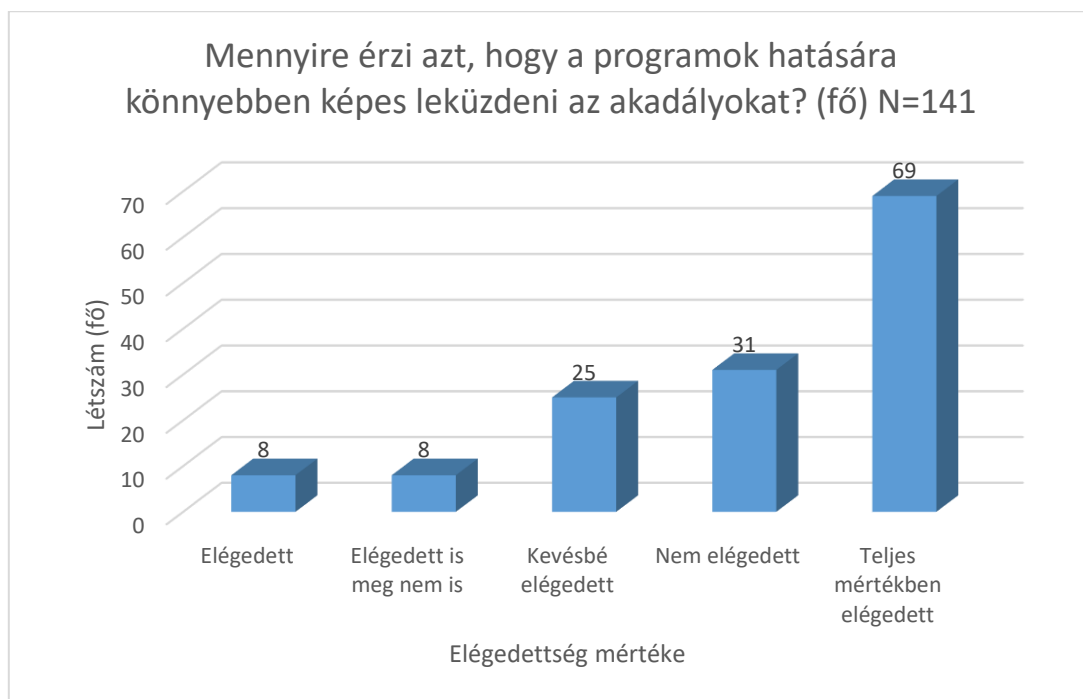
5. ábra: A másoknak történő segítségnyújtásra vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

Az 5. ábra eredményei alapján a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok körében a megvalósított programok kevésbé voltak képesek fejleszteni a viszonzás nélküli, önzetlen segítségnyújtás képességét más emberek irányába. 41 fő nem volt elégedett az ilyen irányú skilljének fejlesztésével, 17 fő volt kevésbé elégedett, 30 fő nem tudta eldönteni, hogy történt-e ilyen irányú készségfejlesztés a személyiségében, vagy sem. Összesen 53 fő mutatott egyértelmű elégedettséget arra vonatkozóan, hogy fejlődtek a mások iránti segítségnyújtási készségei. Ez elég alacsony arányú fejlődésnek tekinthető, mivel a minta tagjainak csupán 37,6 százaléka volt elégedett a segítségnyújtás egyéni képességének fejlődésével. A kapott eredmények azt mutatják, hogy a jövőben még nagyobb hangsúlyt kell fektetni a gyermekvédelemben élő gyermekek empátiás készségének fejlesztésére, lehetőleg minél fiatalabb életkorban elkezdve. Az alacsony segítségnyújtási arány és szándék feltételezhetően abból fakad, hogy a gyermekvédelem rendszerében a gyermekek a kortársaik között homogén környezetben nőnek fel, a nevelőiktől megkapják a szükséges segítséget az intézményi életvitelük fenntartásához, azonban kevésbé, vagy egyáltalán nem látnak akár több generáció között átívelő segítségnyújtási mintázatokat.

A hatástanulmányban vizsgáltuk annak szubjektív megítélését is, hogy a résztvevők mennyire érzik azt, hogy a tematikus csoportfoglalkozások hatására az önálló életükben könnyebben, hatékonyabban képesek leküzdeni az eléjük kerülő akadályokat, megoldandó problémákat.

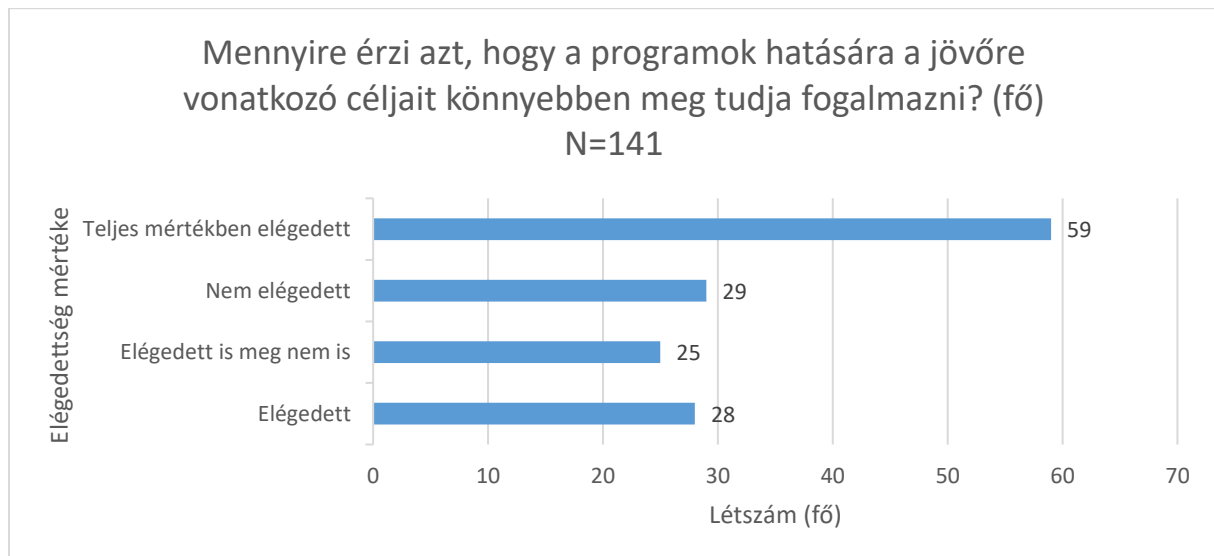

6. ábra: Az akadályok könnyebb leküzdésére vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

A 6. ábráról leolvasható, hogy a minta 48,9 százaléka esetében, 69 főnél teljes mértékben fejlődtek az egyéni coping stratégiák, mivel a projektben megvalósult tematikus programok hatására könnyebben képes leküzdeni az egyén az életében

jelentkező váratlan akadályokat. 5,7 százalék, azaz 8 fő számolt be további elégedettségéről, így kijelenthető, hogy a résztvevők több, mint fele, mindösszesen 54,6 százaléka könnyebben leküzdte az akadályait, mint a pályázatba bekerülés előtt. Ez az arány szintén jónak számít, hiszen a pozitív irányú elmozdulás hozzásegíti a fiatalot ahhoz, hogy a gyermekvédelmi rendszerből kikerülést követően stabilabb önismerettel, hatékonyabb konfliktusmegoldási készségekkel alakítson ki társadalmi és közösségi együttélést, vagy vegyen részt a munkaerőpiacon és felkészüljön az önálló családi életre történő kialakításra.

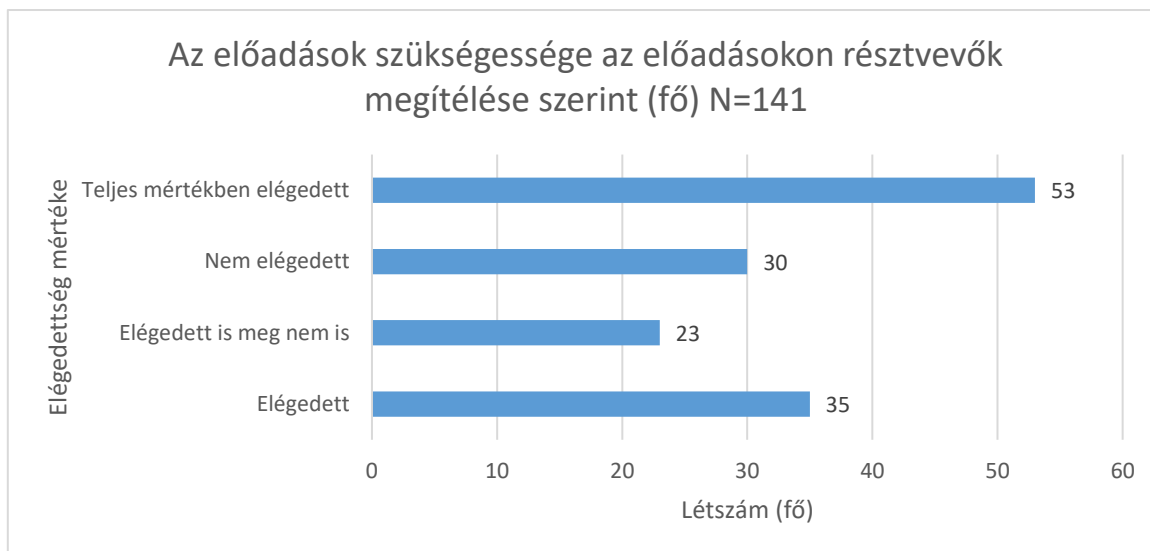

7. ábra: A jövőbeni célok könnyebb megfogalmazására vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

A felnövekvő generációk általános szintű kihívása, hogy a digitalizáció világában, a felgyorsult napi életritmusban nehezkessé válik reális, teljesíthető célokat megfogalmazni. A gyermekvédelemben élő fiatalok esetében a motivációk, célok kialakítását tovább nehezíti a természetes támaszok (szülők, családtagok, „példaképek”) szűkebb köre, vagy teljes hiánya, így sok esetben a célok a kortárs csoportból érkeznek, melyek irreális elképzeléseket is tartalmazhatnak és nem teljesülés esetén negatív magatartás- és hangulatváltozást, alulmotiváltságot is okozhatnak. Ezért kedvező tény (7. ábra), hogy a megkérdezettek 61,7 százaléka, mindösszesen 87 fő számolt be olyan irányú pozitív elégedettségéről, hogy a projektben történt részvétel hatására könnyebben képes megfogalmazni a jövőre vonatkozó céljait.

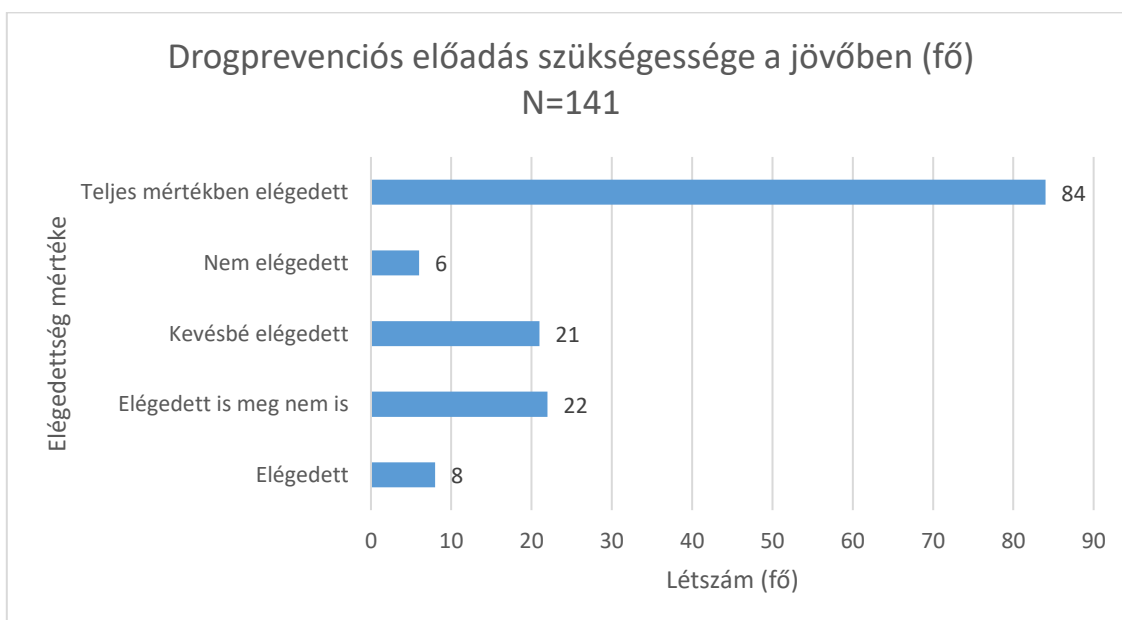
A 141 fő résztvevő 12 különböző típusú előadáson vett részt a pályázatban. Az előadások témakörei úgy kerültek összeállításra, hogy célzottan gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok speciális igényeire és szükségleteire adjanak válaszokat. A megkérdezettek közül 88 fő, 62,4 százalék nyilatkozott úgy, hogy a megtartott előadásokat összességében hasznosnak találta és elégedett az azokon elhangzottakkal (8. ábra).

8. ábra: Az előadások jövőbeni szükségességére vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

A hatástanulmány záró részében elemezzük azokat a tematikus előadásokat, foglalkozásokat, melyeket a pályázat beválasztási folyamatában a szakemberek/előadók úgy ítélték meg, hogy a leghasznosabbak lehetnek a résztvevők számára. A fiatalok által adott válaszok két jellemzőt tükröznek. Egyrészt, hogy mennyire voltak elégedettek az egyes témakörökkel, szubjektív alapon mennyire nyerte el tetszésüket, másrészt pedig válaszaikkal nagy segítséget nyújtanak ahhoz a szakemberek számára, hogy a jövőben milyen témakörök kerüljenek beválasztásra a hasonló típusú, célú felzárkóztató, integrációs projektekbe.

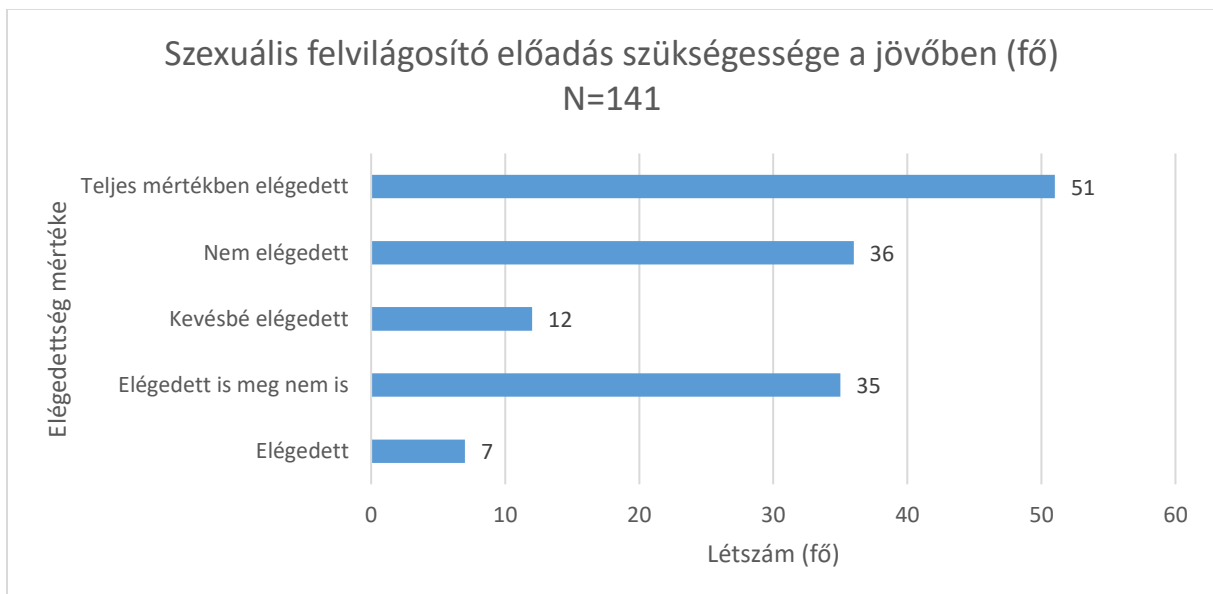

9. ábra: Drogprevenációs témájú előadás szükségességére vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

A kábítószeres káros pszichés és fizikai hatásával foglalkozó előadásokat a résztvevők nagy többsége, mindösszesen 65,2 százaléka (92 fő) hasznosnak és eredményesnek találta. Napjainkban ez az a témakör, ami sajnálatos módon velejárója a fiatalok hétköznapijainak, hiszen szinte bármikor találkozhatnak a drogokkal akár a szórakozóhelyeken, akár a hétköznapi életrendjükben is. A „tiltott gyümölcs” érzése sok esetben szinte vonzza a fiatalokat ahhoz, hogy megismerkedjenek a kábítószeres típusaival, azok hatásaival, vagy halljanak olyan élményeket, „sztorikat”, melyek drogfogasztó személyekhez kapcsolódnak (9. ábra).

A pályázatban fontos volt olyan, napjainkban már nem „tabu” témának minősülő problémákat is érinteni, mint az egyén egészségmagatartását meghatározó szexuális prevenció témaköre. A gyermekvédelemben is fontos beszélni a tudatos családtervezésről, a szexuális úton terjedő betegségekről, a védekezés lehetőségeiről, mivel az életkornak megfelelő felvilágosítás sikerrel előzheti meg a későbbi veszélyeket, kockázatokat. A 10. ábra eredményei alapján az előadások hatékonysága kissé alulmarad a várt eredményekhez képest, mivel a válaszadók 41,1 százaléka (58 fő) volt csak elégedett az ilyen témájú előadásokkal. Inkább a bizonytalanság, a kevésbé elégedettség, vagy elégedetlenség jellemző, aminek akár az is lehet az oka, hogy a fiatalok kevésbé beszélnek nyíltan az ilyen irányú szükségleteikről, inkább tabuként kezelik ezt a területet, vagy a szexualitással kapcsolatos információikat, a felmerülő kérdéseiket diszkrétebb módon, internetről szerzik be.

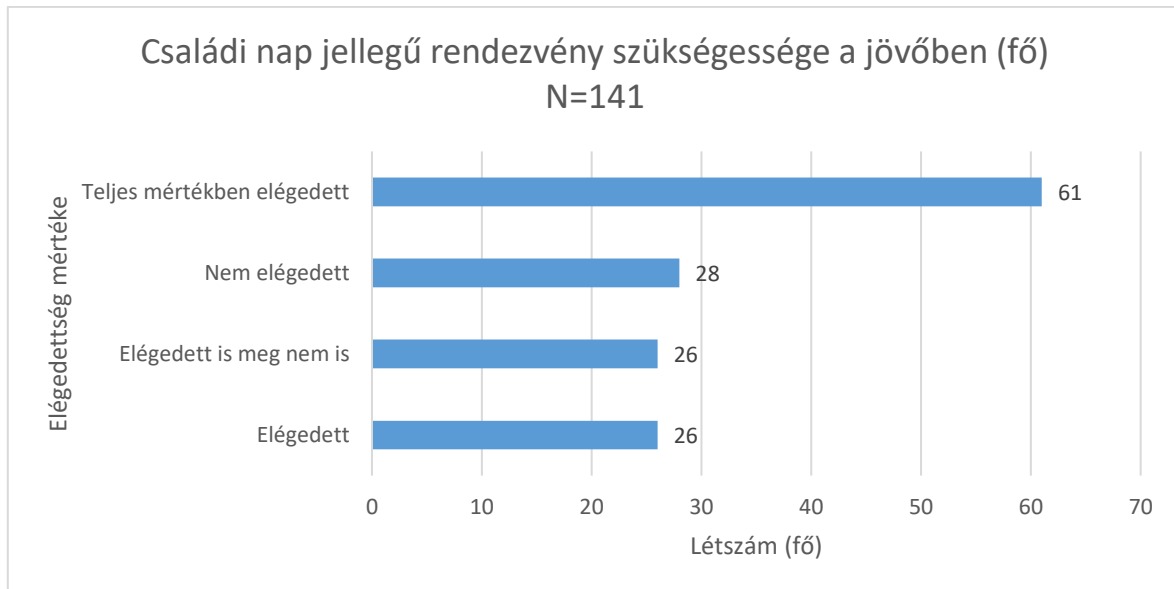

10. ábra: Szexuális felvilágosítást célzó előadás szükségességére vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

A családi nap szervezésével kapcsolatos elégedettség átlag feletti elégedettséget hozott, hiszen a válaszadók 61,7 százaléka, mindösszesen 87 fő nyilatkozott úgy, hogy jó döntés volt az ilyen típusú tematikus rendezvény beemelése a programba és

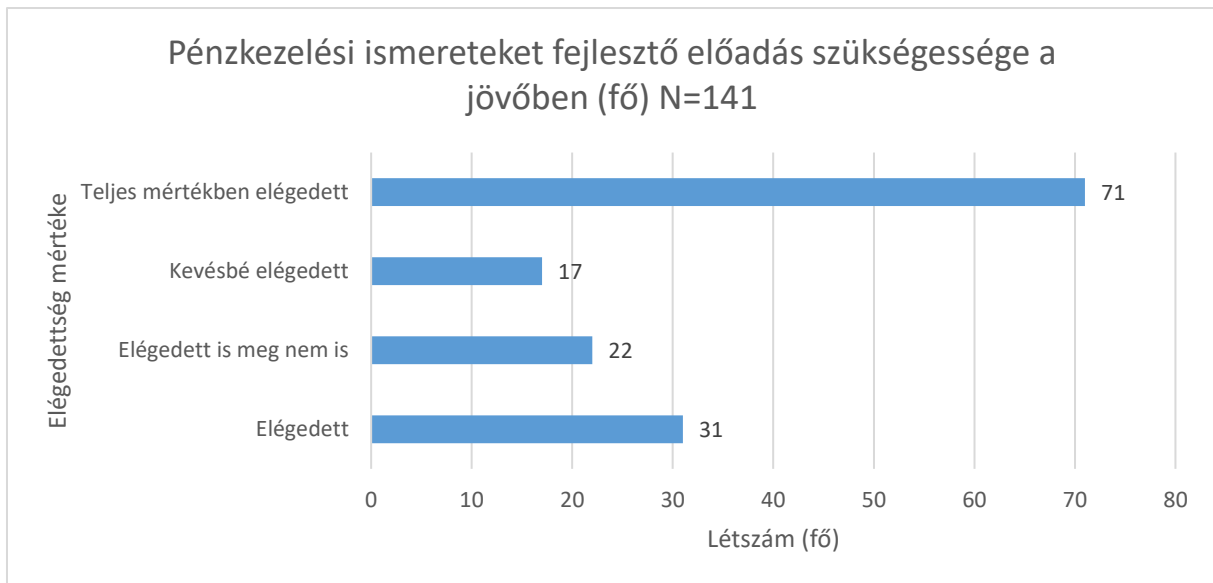
a jövőben is hasznosnak találják ezt. A gyermekvédelemben élő fiatalok számára a család a legfontosabb érték, hiszen az otthont, a valahová tartozás érzését fejezi ki számukra. Egész felnőtt életükre kihatással lévő kötődési minták ezek, akár megvalósul a vér szerinti szülőkkel történő kapcsolattartás, akár családba fogadás vagy nevelőszülői gondoskodás valósul meg esetükben. Kivétel nélkül keresik a kötődés lehetőségét a vér szerinti, vagy befogadó családjukhoz, hiszen támaszrendszerek nélkül az integrációs esélyeik drasztikusan csökkennek. Ezzel magyarázható, hogy a családdal kapcsolatos ismeretszerzés kiemelten fontos terület számukra (11. ábra).

11. ábra: Családi nap jellegű rendezvény szükségességére vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

A gyermekvédelmi rendszerből történő kikerülést követően a támaszrendszerek, a befogadó otthon kialakításán túlmenően az egyik legfontosabb a helyes pénzkezelés elsajátítása. A modern, fejlődő társadalmakban a pénz, mint értékmérő és a szükségletek kielégítésének legfőbb eszköze nagy hangsúlyt kap, hiszen a fogyasztói társadalmakban folyamatos impulzus éri a fiatalokat arra vonatkozóan, hogy „itt és most” éljenek, élvezzék az életet és a lehetőségeik, vásároljanak presztízis javakat, oly módon is, ha a lehetőségeik ehhez kevésbé, vagy egyáltalán nem adóttak. Kiemelt célja volt a megvalósított pályázatnak, hogy a résztvevők elsajátítsák a helyes pénzkezelés szabályait, ösztönözve legyenek a megtakarítás képzésre és lássák a túlköltekezés és a pazarlás veszélyeit is. A megkérdezettek 70,8 százaléka, összesen 102 fő ítélte meg oly módon, hogy a pénzkezelési ismeretek elsajátítása különösen hasznos volt számukra és a jövőben is fontosnak tartják ennek a tematikus elemnek a beépítését a gyermekvédelem rendszerében. Az eladósodottság, a hitelspirálba kerülés, a pénzhiány miatti illegális cselekvések választása, a negatív jogkövetkezmények különösen veszélyt jelenthetnek a gyermekvédelmi gondoskodásban élők számára (12. ábra).

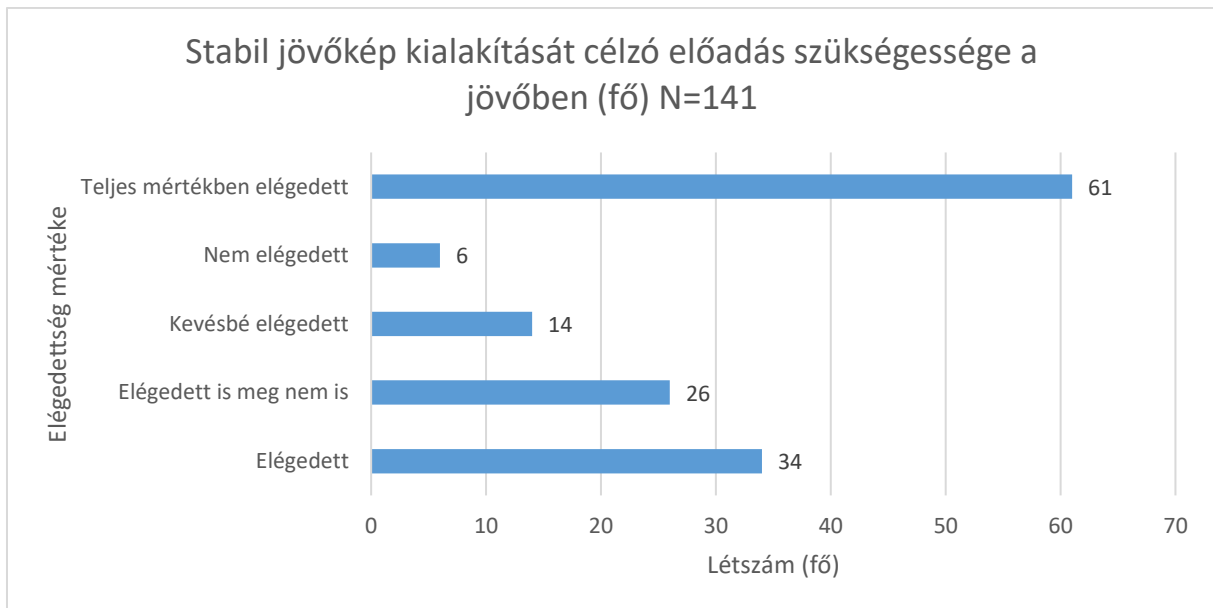
12. ábra: Pénzkezelési ismeretek fejlesztését célzó előadás szükségességére vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

A 7. ábrán korábban már tisztáztuk, hogy a megkérdezettek 61,7 százalékának segítettek az előadások abban, hogy a jövőre vonatkozó céljait könnyebben meg tudja fogalmazni. A céltudatosság, a motivációk megléte nagymértékben hozzájárulnak a stabil jövőkép kialakításához. A 19. ábrán vizsgáljuk az önismeret fejlesztését célzó előadásokkal való elégedettséget. A kapott eredmény itt is pozitív volt, hiszen a válaszadók 68,1 százaléka, mindösszesen 96 fő tartotta szükségesnek az önismeret fejlesztését célzó programok. Látható tehát, hogy a helyes önismeret, valamint a reális célok megfogalmazása nagymértékben hozzájárulnak a stabil jövőkép kialakításához. A megkérdezettek 67,4 százaléka, összesen 95 fő ítélte úgy meg, hogy számára fontosak voltak a stabil jövőkép kialakítását célzó előadások (13. ábra). Nyilvánvalóan a pozitív jövőkép kialakításához a kommunikációs készség, a konfliktuskezelési készség fejlesztése is nagy hatással vannak, azonban egy-egy különálló programelem önmagában nem biztos, hogy képes pozitív jövőképet kialakítani az egyénben. A 12 különböző típusú előadás együttesen és integráltan volt képes az egyén életében azt a kellő hatást elérni, melynek eredményeként kialakulhatott egy kedvező jövőkép a résztvevők többségében.

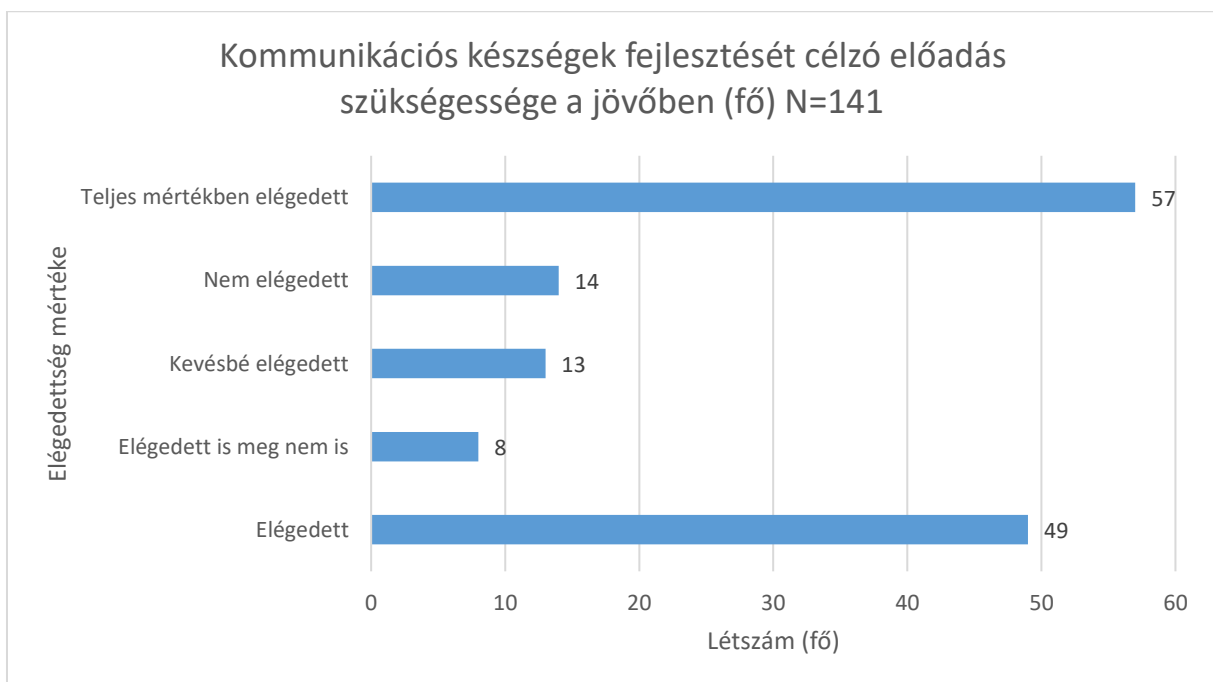
Vizsgáltuk továbbá, hogy a kommunikációs készségek fejlesztését célzó előadásokkal a minta hány százaléka volt elégedett. A résztvevők 75,2 százaléka, összesen 106 fő nyilatkozott úgy, hogy teljes mértékben elégedett és/vagy elégedett az ilyen típusú tréningelemmel (14. ábra). A kapott eredmény pozitív értelemben meglepő, hiszen ebből az látszik, hogy a fiataloknak valós igényük van a verbális kommunikációra, hogy előszóban kifejezzék érzéseiket, problémáikat örömeiket és egyúttal igényük van a nonverbális érzelmek kifejezésére is, szituációs gyakorlatok segítségével. A kommunikáció a társas alkalmazkodás és a problémamegoldás alapvető eszköze, ezért a hatástanulmány eredményei szempontjából különösen kedvező, hogy a fiatalok ilyen arányban igénylik a mindennapokban a kommunikációt. Fontos visszajelzés ez a gyermekvédelmi rendszerben dolgozó szakemberek számára,

legfőképpen azért, mivel a fiziológiai szükségletek kielégítésén túlmenően az intellektuális és önmegvalósítási célú szükségleteknek, köztük a kommunikációnak is előtérbe kell kerülniük a gondozás során.

13. ábra: Stabil jövőkép kialakítását célzó előadás szükségességére vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)

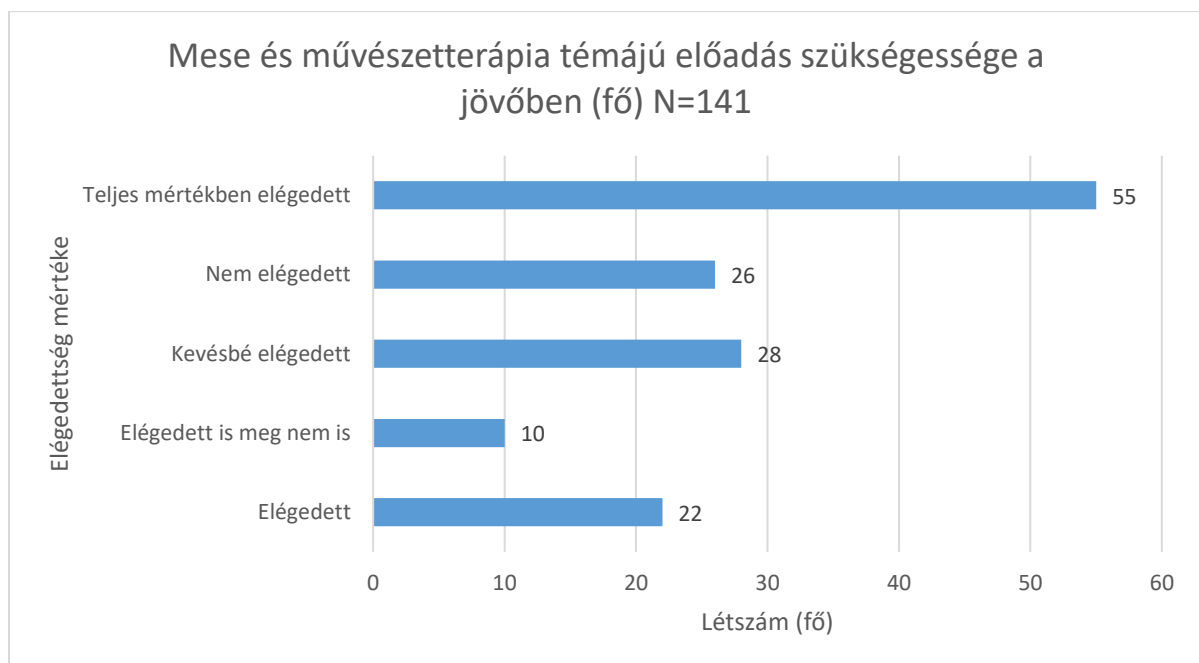
(Saját szerkesztésű ábra)

14. ábra: Kommunikációs készségek fejlesztését célzó előadás szükségességére vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

Speciális területnek minősül a mese- és művészetterápiás foglalkozások integrálása a gyermekvédelem rendszerébe. Az ilyen típusú foglalkozásoknak fokozatosan növekvő a térnyerésük, azonban nem jelenthető ki, hogy az önismereti és társadalmi integrációt elősegítő pályázatok szerves része a mese- és művészetterápia, mint tudományos módszer. Ez az indirekt önkifejezési és véleménynyilvánítási forma azért lényeges a gyermekvédelem területén, mert az introvertált személyiségjegyekkel rendelkező, olykor családjában bántalmazott, visszahúzó, zárkózott személyiségű gyermeket és fiatalt is képes „nyitni”. A módszer lényege pont abban keresendő, hogy kerüli a direkt kommunikációt, ehelyett a mesék világába kalauzolja el a résztvevőt, vagy kreatív művészeti alkotásokkal segíti az önkifejeződést és a problémák felszínre kerülését. Ezzel a módszerrel játékos formában, az alkotás örömeinek segítségével, valamint a mesehősökkel történő identifikáció segítségével fejlődik az önismeret és a problémamegoldási készség. Mivel új módszerről lévén szó a gyermekvédelemben, ezért a válaszadók relatíve alacsony aránya, 54,6 százaléka nyilatkozott úgy, hogy hasznosnak találta ezt a módszert és a jövőben is szívesen látná ezt hasonló típusú pályázatokban (15. ábra). Fontos, hogy a résztvevők megismerhessenek új módszereket, kreatív elemeket a tréningek során, hiszen számtalan esetben ezeken az új módszereken, eszközökön keresztül jutnak el a résztvevők a kitűzött célokig, melyeket előzetesen várnak a tréningtől, az oktató/tréner személyétől.

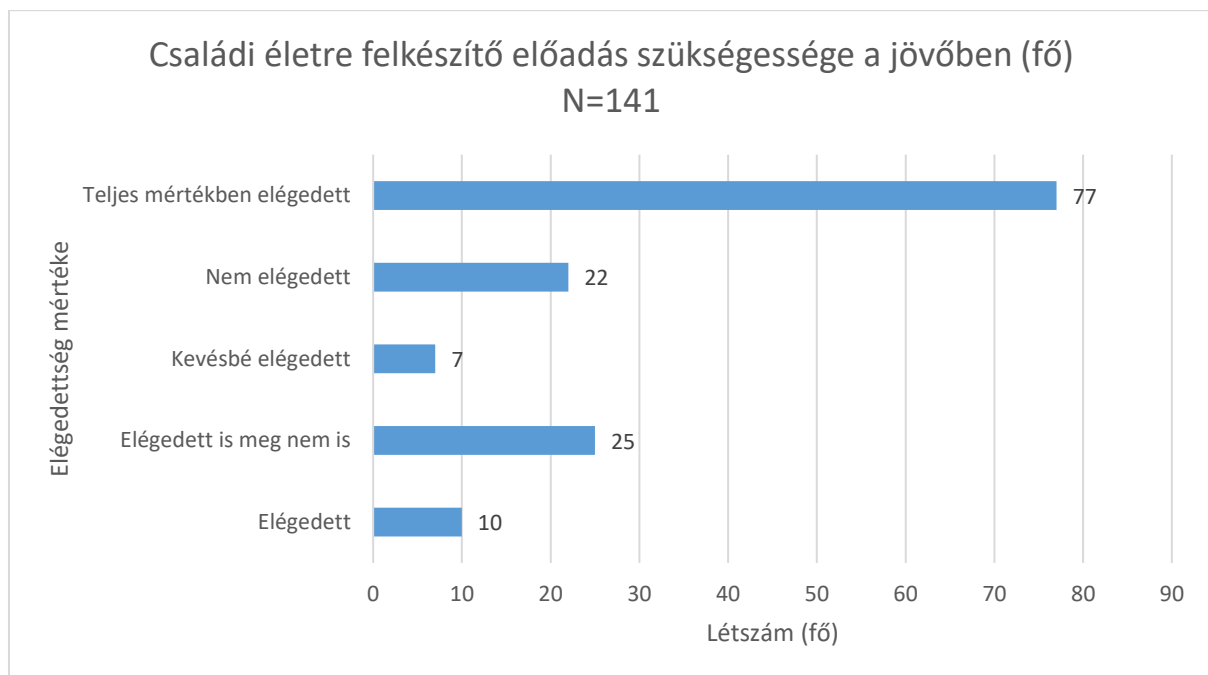
15. ábra: Mese és művészetterápia témájú előadás szükségességére vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

A 11. ábrán tisztáztuk a családi nap szervezéséhez kapcsolódó elégedettséget. A válaszadók több, mint fele, 61,7 százaléka nyilatkozta, hogy elégedett volt a pályázatban szervezett családi nappal és a jövőben is igényt tartana hasonlóra. A 16. ábrán azt vizsgáltuk, hogy a gyermekvédelemben élő fiatalok mennyire

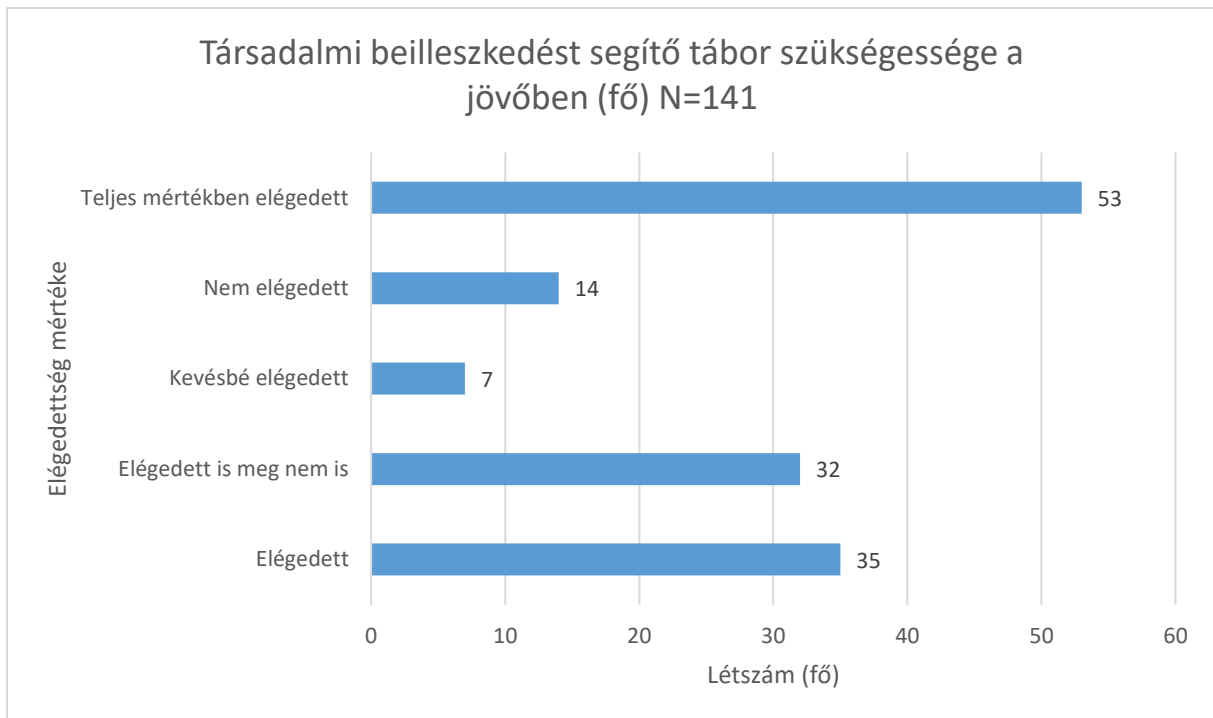
családcentrikusak, azaz mennyire van igényük családi életre felkészítő foglalkozásokra. Mindösszesen 87 fő (61,7 százalék) nyilatkozta azt, hogy elégedett volt a családi életre felkészítő foglalkozásokkal. Az eredmény jelzésértékű, hiszen a résztvevő fiatalok többsége, miután elhagyja a gyermekvédelem rendszerét, szeretne családban élni, feltehetően saját gyermekét, gyermekeket vállalni. A család létrejöttével a fiatal otthonra és társra is talál egyidejűleg, a gyermekvállalással pedig tovább örökítheti azokat a társadalmi normákat és egyéni értékeket, melyeket szülőként ő is fontosnak tart a saját társadalmi beilleszkedése kapcsán.

16. ábra: Családi életre felkészítő előadás szükségességére vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

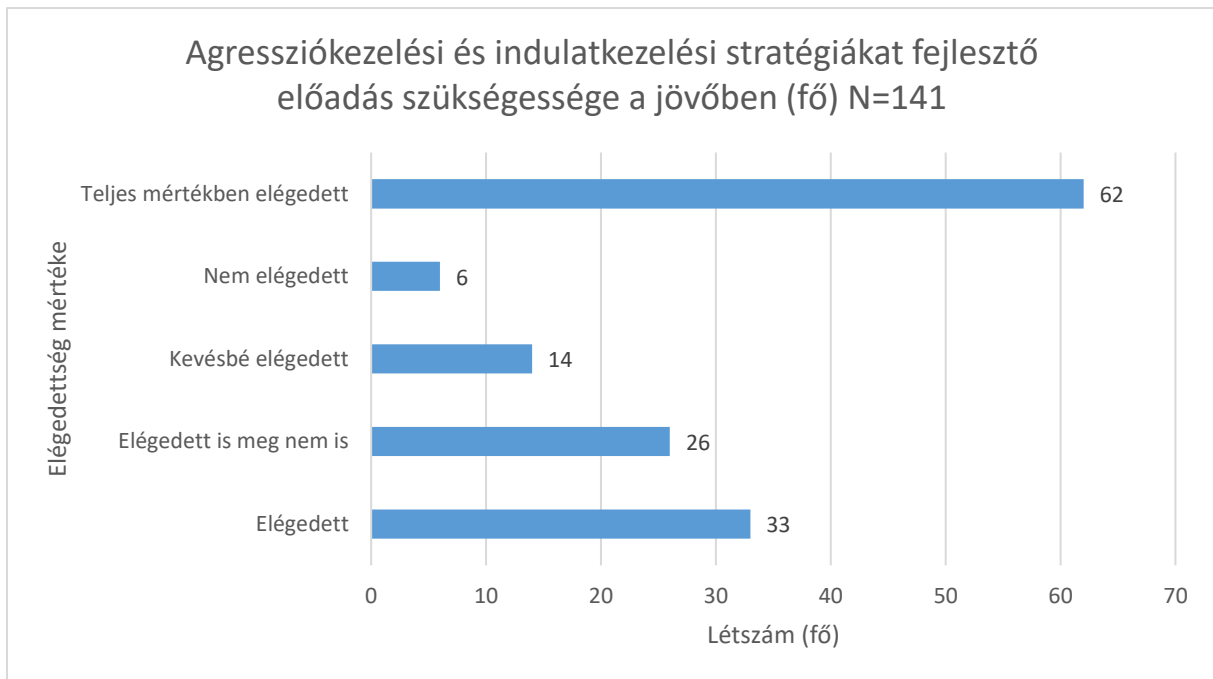
A családi életre felkészítő foglalkozással párhuzamosan, azzal szoros összefüggésben vizsgáltuk a társadalmi beilleszkedési zavarokat (TBZ) enyhítő tábor hatásait a célcsoportra nézve. A 141 főből 88 fő találta hasznosnak a TBZ-t enyhítő tábort, ez a teljes résztvevő populáció 62,4 százaléka. Az ilyen típusú foglalkozások segítenek a deviáns magatartások felismerésében, elkerülésében és kezelésében, keretet biztosítanak az egyénnek arra vonatkozóan, hogy mit tehet meg negatív szankciók nélkül és mit nem, hogyan képes elkerülni azokat a visszahúzó erőket, melyek negatív irányba befolyásolják az életét. A gyakorlatok segítenek kialakítani az egyénben a konform viselkedést, a helyes és követendő értékek és normák rendszerét, segítenek felismerni napjaink társadalmában az anómiás helyzetekhez vezető ok-okozati összefüggéseket. Segítenek megérteni az egyén számára az előítéletek kialakulásának természetét, a minősítést, címkézést és ezek legyőzésének lehetőségeit (17. ábra).

17. ábra: Társadalmi beilleszkedést segítő tábor szükségességére vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)

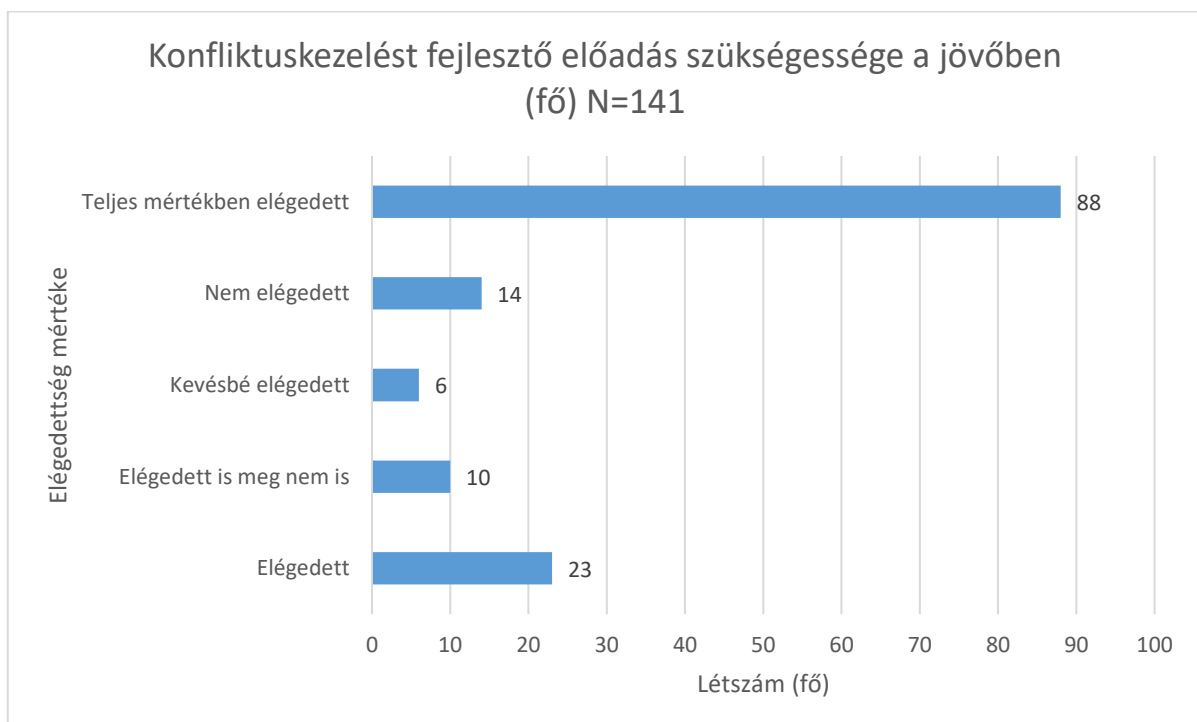
(Saját szerkesztésű ábra)

Vizsgáltuk az agresszió és indulatkezelési stratégiákat fejlesztő foglalkozások hatékonyságát (18. ábra), valamint ezzel összefüggésben a konfliktuskezelést fejlesztő előadások hatékonyságát (19. ábra) is. Az agressziókezelést és indulatkezelést célzó előadásokat a minta 67,4 százaléka (95 fő) tartotta célravezetőnek, míg a konfliktuskezelést fejlesztő előadásokat a megkérdezettek 78,7 százaléka (111 fő) tartotta érdekesnek. Mindkét témakör jelentős mind a gyermekvédelem területén, mind a családban történő alkalmazkodás során, mivel kevésbé helyeződik hangsúly a megküzdési/coping stratégiák vizsgálatára az egyén életútja során. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a megkérdezett fiatal milyen mértékben probléma-centrikus, azaz könnyen vagy nehezebben lép túl az elé gördülő problémákon, akadályokon. Fontos további tényező a támaszkeresés igénye, azaz, hogy a megkérdezett személy egymaga küzd meg a problémájával, vagy mindehhez támaszokat vesz igénybe, esetenként szakember vagy terápia függővé válik a problémamegoldás folyamatában. Nem mindegy az sem, hogy az egyén a konfliktusok során átélt érzelmeit milyen mértékben képes kifejezni, mennyire helyeződnek a személyisége középpontjába a negatív érzések. A megfelelő önismeret kialakításához elengedhetetlen annak megismerése, hogy a pályázatban résztvevő fiatal hogyan reagál az egyes konfliktushelyzetekben, milyen verbális és nonverbális kommunikációs eszközöket használ, milyen vitapartner, mennyire kompromisszumkész, hogyan törődik bele, vagy éppen lázad a konfliktust okozó események ellen. A kapott eredmények alapján megalapozott, jó döntés volt a szakemberek részéről a hatékonyabb konfliktuskezelést célzó tréningelemeket beemlíteni a pályázatba.

18. ábra: Agressziókezelési és indulatkezelési stratégiákat fejlesztő előadás szükségességére vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)

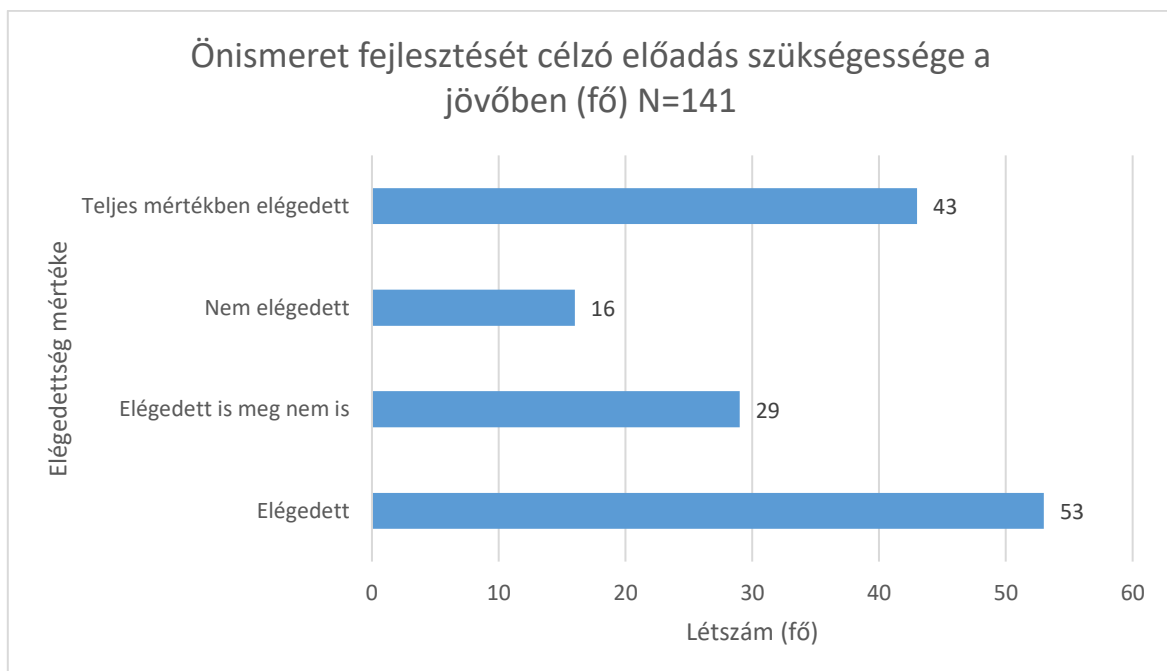
(Saját szerkesztésű ábra)

19. ábra: Konfliktuskezelés fejlesztését célzó előadás szükségességére vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

Végezetül az önismeret fejlesztését célzó előadások hatékonyságára kérdeztünk rá a pályázatba beválasztott fiataloktól. A résztvevők 68,1 százaléka, mindösszesen 96 fő találta az önismeret fejlesztést jó döntésnek (20. ábra). Összességében azok a fiatalok, aki beválasztásra kerültek a hatástanulmányban elemzett pályázatba, esetükben kivétel nélkül lehet önismeret fejlesztésről beszélni, hiszen minden előadás, minden tréningelem azt szolgálta, hogy az egyén ismerje meg jobban önmagát, az erényeit, a korlátait és visszacsatolást kapjon arra nézve, hogy mely képességeit szükséges tovább erősíteni és melyeket átkonvertálni. Az önismeret fejlesztése nem generációkhoz kötött, úgymond kortalan, azonban, ha megnézzük a 2. ábrán a résztvevők életkor szerinti megoszlását, a fiatalok 12 és 20 év között szóródnak. Esetükben kiemelt jelentősége van az önismeret fejlesztésnek, egyrészt az életkorukból fakadóan, másrészt pedig a speciális élethelyzetükből adódóan, hiszen nem családban, hanem intézményi „mesterséges” viszonyok között élnek.

20. ábra: Önismeret fejlesztését célzó előadás szükségességére vonatkozó elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

Konklúzió:

A hatástanulmány II. részében arra törekedtünk, hogy megvizsgáljuk, a résztvevők szemszögéből hasznosak voltak-e a pályázatba integrált tematikus foglalkozások. Összességében az látszik, hogy a célcsoport tagjai a foglalkozásokat hasznosnak találták, mivel a legtöbb tematikus pályázati elem kapcsán 54,6-78,7 százalék között szóródott a válaszadók elégedettségének a mértéke (ők teljes mértékben elégedettek és/vagy elégedettek voltak a tematikus programelemekkel). A leginkább elfogadott tréningelemek a következők voltak:

- Konfliktuskezelés fejlesztése (78,7 százalékos elégedettség)
- Kommunikációs készség fejlesztése (75,2 százalékos elégedettség)
- Pénzkezelési ismeretek elsajátítása (70,8 százalékos elégedettség)
- Önismeret fejlesztése (68,1 százalékos elégedettség)
- Agresszió és indulatkezelési készség fejlesztése (67,4 százalékos elégedettség)
- Stabil jövőkép kialakításának elősegítése (67,4 százalékos elégedettség)

A résztvevők részéről voltak olyan tematikus programelemek is, melyeknél az elégedettség mértéke az előzetes várakozások alatti szinten maradt, azaz nem érte el az 50 százalékos mértékű elégedettséget.

Ilyenek voltak:

- Másoknak történő segítségnyújtás fejlesztése (37,5 százalékos elégedettség)
- Szexuális felvilágosítás (41,1 százalékos elégedettség)
- Pozitív irányú változás elérése az életben (54,6 százalékos elégedettség)
- Akadályok könnyebb leküzdése az életben (54,6 százalékos elégedettség)
- Mese és művészetterápia módszerek használata (54,6 százalékos elégedettség)

A kapott eredményekből levonható végkövetkeztetéseket az alábbi **swot analízisben** foglaltuk össze:

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - Speciális célcsoport részére megvalósított pályázat - A tematikus programelemekkel való nagyfokú elégedettség, amelyek az egyénben pozitív irányú változásokat indukáltak - Ingyenes részvételi lehetőség - A beválasztási kritériumok alapján a legrászorultabb, problémás fiatalok kerültek a mintába - A tematikus programelemek adekvát, megfelelő végzettségű szakemberekkel kerültek lebonyolításra - Több intézmény bevonásával valósulhatott meg a program, különböző településekről - Sikeres után követés, skálázó kérdőíves lekérdezés segítségével - Átalánostól eltérő, innovatív programelemek bevonása a pályázatba 	<ul style="list-style-type: none"> - A speciális célcsoport igényeire a pályázat tematikája nem minden esetben tudott használható megoldásokat nyújtani - A pályázat jövőbeni folytatása, a tréningelemek egymásra épülése a finanszírozás bizonytalansága miatt kérdéses lehet - A csoportok heterogén jellegűek voltak a 12-20 éves korosztályból, emiatt az alkalmazkodás nehézkes volt - Egyéni problémafeltárássra nem kerülhetett sor, igény mutatkozott volna rá a résztvevők részéről - Voltak olyan résztvevők, akiknek az utánkövetése nehézségekbe ütközött, mivel időközben kikerültek a gyermekvédelem rendszeréből - Kevés számú team megbeszélés, tapasztalatcsere a résztvevő szervezetek, szakemberek részéről

Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> - Megfelelő finanszírozás esetén a pályázat tovább folytatása, kiterjesztés nagyobb létszámokra - Után követés a jelen pályázatban résztvevőkkel 3-5 éves időintervallum letelte után, az önálló életben történő eligazodás vizsgálata céljából - Több kreatív programelem bevonása a pályázatba, előzetes egyeztetést követően a célcsoport tagjaival - A gyermekvédelem rendszeréből már kikerült, fiatal felnőttek visszahívása a pályázatba, annak érdekében, hogy a célcsoport tagjai a saját „sorstársukon” keresztül tapasztalhassák meg az önálló életkezdés valós kihívásait - A megvalósított tematika egyes elemeinek beépítése a gyermekvédelmi ellátórendszer hétköznapijaiba, megfelelő humán háttér rendelkezésre állása esetén 	<ul style="list-style-type: none"> - A pályázatba bevonásra kerülő fiatalok érdektelenné válnak az aktív részvételre, elfordulnak a digitalizáció irányába, így a személyközi kapcsolatok sérülnek, alulmarad az élő kommunikáció és a kreatív foglalkozások - A gyermekvédelemben tapasztalható leterheltség, humán erőforrás hiány nem teszi lehetővé hasonló programok megvalósítását vagy integrálását az ellátórendszer hétköznapijaiba - Nem jól megválasztott tematikus programelemek esetén a pozitív irányú változások elmaradnak az önálló életkezdést követően, a résztvevők problémás fiatalokká válnak, társadalmi kiilleszkedés vár rájuk (TBZ) - Nem sikerül a gyermekvédelmi gondoskodásba bekerült fiatalokkal szembeni előítéleteket csökkenteni, nem lesz esélyük befogadó családot találni

Melléklet

Kedves Kitöltő!

Az alábbi kérdőívvel az EFOP-1.2.7-16 kódszámú pályázat hatásvizsgálatát mérjük fel. A projekt a gyermekvédelmi gondoskodásban élők helyzetének javítását célozta meg.

Köszönöm Neked a kérdőív őszinte kitöltését, mellyel segíted a szakemberek munkáját azért, hogy a jövőben még jobb programokat tudjanak nyújtani a gyermekvédelmi rendszerben élőknek.

A kérdőív kitöltése névtelen.

1. **ÉLETKOROD:** ..... ÉV (Írd be számmal az életkorodat!)
2. **NEMED:** FIÚ   LÁNY (Húzd alá a nemedet!)
3. **MELYIK GYERMEKVÉDELMI INTÉZMÉNYBEN ÉLSZ?** (Húzd alá, amelyikben jelenleg élsz!)
  - KŐSZEG
  - GENCSAPÁTI

- IKERVÁR
- SZOMBATHELY

4. **HÁNYADIK OSZTÁLYBA JÁRSZ?** ..... OSZTÁLYOS VAGYOK (írd be számmal az osztályt!)
5. **MENNYIRE TARTOTTA ÉRDEKESNEK AZ EGYIK OLYAN FOGLALKOZÁST, AMELYEN RÉSZTVEVTEL?** (SORONKÉNT KARIKÁZZ BE 1 SZÁMOT ANNAK MEGFELELŐEN, HOGY MENNYIRE IGAZ RÁD AZ ÁLLÍTÁS!)

Állítás	5: Teljes mértékben igaz az állítás				
	1: Egyáltalán nem igaz az állítás				
1. Megfelelő volt a helyszín a foglalkozás megtartására	1	2	3	4	5
2. Időben értesültem a foglalkozás időpontjáról	1	2	3	4	5
3. Előzetes felvilágosítást kaptam a foglalkozásról	1	2	3	4	5
4. Megfelelő időtartamúak voltak az előadások	1	2	3	4	5
5. A foglalkozás megtartását hasznos dolognak tartom	1	2	3	4	5
6. Sok új és számomra hasznos ismerettel gazdagodtam	1	2	3	4	5
7. Konkrét válaszokat kaptam a témával kapcsolatos kérdéseimre az előadáson elhangzottak segítségével	1	2	3	4	5
8. Könnyen érthető volt számomra az előadás	1	2	3	4	5
9. Szimpatikus volt számomra az előadó személye	1	2	3	4	5
10. Az előadó folyamatosan kivetítette az előadás anyagát, mindig követni tudtam a folyamatot	1	2	3	4	5
11. Kérdéseket tehettem fel az előadó részére, melyekre válaszokat is kaptam	1	2	3	4	5
12. Túl sok volt az elméleti rész a foglalkozás során	1	2	3	4	5
13. Túl kevés gyakorlati feladatot oldottam meg a foglalkozáson	1	2	3	4	5
14. A kérdéseimet inkább az előadás után küldeném meg szívesebben az előadónak	1	2	3	4	5
15. Több személyes élményre lenne szükség az előadó részéről	1	2	3	4	5
16. Érdekesnek találtam az előadáson elhangzottakat, nem unatkoztam	1	2	3	4	5
17. Túl kevés volt a játékos feladatok száma az előadás során, több ilyen vártam	1	2	3	4	5
18. Jobban szerettem inkább csak hallgatni az előadást	1	2	3	4	5
19. Szerettem volna beszélgetni az előadóval a foglalkozás után, de nem volt rá lehetőségem	1	2	3	4	5
20. A foglalkozás során az előadó olyan videót vetített, amit érdekesnek találtam	1	2	3	4	5
21. A foglalkozás során csoportfeladatokat oldottam meg, melyekben szívesen vettem részt	1	2	3	4	5
22. A kérdéseimet a témában bátran feltettem a csoport előtt, nem voltam zavarban emiatt	1	2	3	4	5
23. A témával kapcsolatos előadás képes volt pozitív irányba változtatni az életem valamely részét	1	2	3	4	5

24. Legyen tesztfeladat az előadás után, hogy fel tudjam mérni az új ismereteimet	1	2	3	4	5
25. Úgy érzem, az előadáson elhangzottak hatására jobban megismertem a saját tulajdonságaimat	1	2	3	4	5
26. Úgy érzem, másoknak is tudok segíteni azzal, hogy részt vettem a foglalkozáson	1	2	3	4	5
27. A foglalkozáson részvétel segített nekem abban, hogy könnyebben leküzdjem az akadályokat	1	2	3	4	5
28. Az előadáson részvétel segített nekem a jövőre vonatkozó céljaim megfogalmazásában	1	2	3	4	5
29. Inkább online formában kerüljön megtartásra legközelebb az előadás	1	2	3	4	5
30. A jövőben is szükségesnek tartom hasonló témájú előadás megtartását	1	2	3	4	5

6. **AZ ALÁBBIKBAN FELSOROLT FOGLALKOZÁSOK KÖZÜL MELYIKEN VENNÉL SZÍVESEN RÉSZT?**
(SORONKÉNT KARIKÁZZ BE 1 SZÁMOT ANNAK MEGFELELŐEN, HOGY MENNYIRE IGAZ RÁD AZ ÁLLÍTÁS!)

Foglalkozás témája	5: Szívesen részt veszek				
	1: Nem szívesen veszek részt				
1. Drogprevenció	1	2	3	4	5
2. Szexuális felvilágosítás	1	2	3	4	5
3. Családi nap	1	2	3	4	5
4. Pénzkezelési ismeretek	1	2	3	4	5
5. Jövőkép kialakítása	1	2	3	4	5
6. Beszéd és kommunikáció fejlesztése	1	2	3	4	5
7. Mese és művészetterápia	1	2	3	4	5
8. Családi életre felkészítés	1	2	3	4	5
9. Társadalmi beilleszkedést segítő tábor	1	2	3	4	5
10. Agresszió és indulatkezelés	1	2	3	4	5
11. Önismeret fejlesztés	1	2	3	4	5
12. Konfliktuskezelés	1	2	3	4	5
13. Fontos nekem, hogy ne legyen túl kevés gyakorlati feladat a foglalkozáson	1	2	3	4	5
14. Fontos nekem, hogy a kérdéseimet inkább az előadás után küldhessem meg az előadónak	1	2	3	4	5
15. Fontos nekem, hogy az előadó személyes élményt is mondjon el a foglalkozáson	1	2	3	4	5
16. Fontos nekem, hogy érdekesnek találjam az előadást és ne unatkozzak	1	2	3	4	5
17. Fontos nekem, hogy legyen elegendő számú játékos feladat az előadás során	1	2	3	4	5
18. Fontos nekem, hogy ne kelljen megszólalnom az előadás során	1	2	3	4	5
19. Fontos nekem, hogy beszélgethessek az előadóval a foglalkozás után	1	2	3	4	5

20. Fontos nekem, hogy a foglalkozás során az előadó olyan videót vetítsen, ami érdekes számomra	1	2	3	4	5
21. Fontos nekem, hogy a foglalkozás során csoportfeladatokat oldjunk meg a többiekkel	1	2	3	4	5
22. Fontos nekem, hogy a kérdéseimet a témában bátran feltegyem a csoport előtt	1	2	3	4	5
23. Fontos számomra, hogy az előadás képes legyen pozitív irányba változtatni az életem valamely részét	1	2	3	4	5
24. Fontos számomra, hogy legyen tesztfeladat az előadás után	1	2	3	4	5
25. Fontos számomra, hogy az előadás hatására jobban megismerjem a saját tulajdonságaimat	1	2	3	4	5
26. Fontos számomra, hogy az előadáson elhangzottak segítségével másoknak is tudjak segíteni	1	2	3	4	5
27. Fontos számomra, hogy a foglalkozáson részvétel segítsen nekem abban, hogy könnyebben leküzdjem az akadályokat	1	2	3	4	5
28. Fontos számomra, hogy az előadáson részvétel segítsen nekem a jövőre vonatkozó céljaim megfogalmazásában	1	2	3	4	5
29. Inkább online formában szeretném, hogy megtartásra kerüljön az előadás	1	2	3	4	5
30. Szükségesnek tartom az ilyen témájú előadás megtartását a jövőben	1	2	3	4	5